

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 5.3.2008
KOM(2008) 127 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE
EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ**

Západní Balkán: posilování evropské perspektivy

{SEK(2008) 288}

**SDĚLENÍ KOMISE
EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ**

Západní Balkán: posilování evropské perspektivy

I. ÚVOD

Po uplynulé dva roky se země západního Balkánu¹ dále přibližovaly EU. Můžeme vidět pokrok - i když nerovnoměrný – v provádění reforem a plnění stanovených kritérií a podmínek². Významné kroky lze rovněž spatřit v oblasti regionální spolupráce. Naše partnerské země se v roce 2008 stále potýkají s celou řadou problémů, které by mohly mít dalekosáhlý dopad na jejich bezpečnost, stabilitu a prosperitu.

Vzhledem k potřebě vyřešit status Kosova byla pozornost zaměřena na tento region a jeho vztahy s Evropskou unií. Za stávajících okolností je důležité zachování míru a stability v regionu. Toho lze nejlépe dosáhnout tím, že bude všem lidem této oblasti nabídnuta co nejviditelnější a nejrealnější perspektiva EU. Konstruktivní závazek vedoucích představitelů politického života v celém regionu bude rovněž nutností.

Veřejné mínění obyvatel západního Balkánu se z velké části přiklání k začlenění do EU. Všechny vlády se zavázaly tento cíl splnit a pracují na reformách. Společnosti nicméně zůstávají rozděleny ohledně celé řady klíčových otázek spojených se společným soužitím, začleněním různých komunit a v některých případech, také v souvislosti s ústavní reformou. Bude třeba vynaložit další úsilí k dosažení shody v těchto tématech, k zamezení škodlivých nacionalistických projevů a k prosazení nutných politických a ekonomických reforem.

Je v zájmu Evropské unie a v zájmu celé Evropy, aby tento region postupoval co nejrychleji kupředu na cestě politických a ekonomických reforem, usmiřování mezi lidmi, jakož i při přibližování se k Evropské unii. EU tudíž mobilizuje veškeré dostupné politické nástroje, aby podpořila dosažení těchto cílů. Prvořadá je pro Komisi podpora posilování právního státu, dobré správy věcí veřejných, reformy správy a soudnictví a rozvoje občanské společnosti.

V prosinci 2007 Evropská rada zdůraznila, že „budoucnost západního Balkánu se nachází v Evropské unii.“ Projevila vůli postoupit kupředu v předvstupním procesu a dokonce ho urychlit, je-li to podloženo úsilím dotyčné partnerské země. V únoru 2008 se Rada znovu zavázala, že plně a účinně podpoří evropskou perspektivu zemí západního Balkánu. Vyzvala Komisi, aby použila nástroje Společenství, jejichž cílem je podporovat ekonomický a politický rozvoj, a navrhla celému regionu v širším slova smyslu konkrétní opatření vedoucí k pokroku tímto směrem.

¹ Albánie, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Srbsko a Kosovo podle usnesení Rady bezpečnosti 1244/99.

² Komise informovala o pokroku dosaženém v kandidátských a potenciálně kandidátských zemích ve svém strategickém dokumentu pro rozšíření z roku 2006 a z roku 2007 – KOM(2006) 649, 8.11.2006 a KOM(2007) 663, 6.11.2007.

Evropská unie bude nadále dbát na to, aby byla perspektiva členství v EU pro občany zemí západního Balkánu viditelnou a konkrétní skutečností. Za tímto účelem by měla být EU připravena urychlit předvstupní přípravy se všemi zeměmi regionu za předpokladu, že splní nezbytné podmínky. To, jakým tempem se každá jednotlivá země přibližuje vstupu do EU, závisí na její výkonnosti, konkrétních výsledcích a úspěších při plnění priorit v rámci reformy.

V roce 2008 přebírají hlavní odpovědnost za podporu regionální spolupráce partneři na západním Balkánu, a to zejména prostřednictvím nově zřízené Rady pro regionální spolupráci. Je důležité, aby regionální spolupráce přinášela občanům užitek.

Mnozí regionální partneři nemají stále dořešené dvoustranné otázky se svými sousedy. Komise vyzývá všechny strany, kterých se tato záležitost týká, aby znovu obnovily veškeré své úsilí a pokusily se nelézt přijatelné řešení těchto problémů. Dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce zůstávají v otázce pokroku vedoucí k členství v EU klíčové.

Komise podporuje snahu zemí západního Balkánu o reformu a regionální spolupráci prostřednictvím nástroje předvstupní pomoci. Nově se zabývá i koordinací dárcovské pomoci, včetně zapojení mezinárodních finančních institucí a dvoustranných dárců. Cílem je, aby se maximální množství podpory získané kombinací zdrojů z grantů a půjček přesunulo na potřeby související s modernizací a rozvojem regionů.

Účelem tohoto sdělení je zopakovat závazek Evropské unie, pokud jde o perspektivu západního Balkánu ohledně vstupu do EU, a stanovit postup, jak dosáhnout dalšího pokroku v přibližování regionu k EU. Toto sdělení navazuje na soluňskou agendu, jakož i na salcburské sdělení, a to v souladu se strategickým dokumentem Komise pro rozšíření z listopadu 2007. Stanoví nové iniciativy v podpoře mezilidských kontaktů (zaměřené např. na usnadnění vydávání víz a poskytování stipendií), v rozvoji občanské společnosti a v posilování hospodářského a sociálního rozvoje regionu. Sdělení také obsahuje stručnou analýzu situace v každé partnerské zemi s ohledem na vývoj od posledních zpráv o pokroku, které byly předloženy v listopadu 2007³.

Rozhodnutí stávajícího předsednictví Rady svolat setkání ministrů za účasti zástupců zemí západního Balkánu na 28. března ve slovinském Brdu je mimořádně vhodně načasováno. Toto sdělení obsahuje podklady pro jednání na tomto zasedání.

Rada se vyzývá, aby schválila opatření stanovená v tomto dokumentu a podpořila jejich provedení.

³ Sdělení zahrnuje klíčové události na evropské a regionální úrovni související se západním Balkánem se zaměřením na nové iniciativy. Podrobnější seznam opatření je obsažen v dokumentu SEK(2008) 288 v příloze. Týká se období dvou let od zasedání v Salcburku v březnu 2006.

II. DOSAŽENÝ POKROK A DALŠÍ CESTA KUPŘEDU

1. Přibližování se EU a posilování regionální spolupráce

Přibližování se EU vyžaduje v každé jednotlivé fázi plnění kritérií a podmínek, která souvisejí s kodaňskými kritérii členství a s procesem stabilizace a přidružení, včetně regionální spolupráce, dobrých sousedských vztahů a plné spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY). Země západního Balkánu musí účinně řešit priority, které stanoví jejich přístupová nebo evropská partnerství. Tempo pokroku každé jednotlivé země určují její vlastní úspěchy v tomto ohledu.

Další kroky na cestě směřující k případnému členství v EU

Probíhají přístupové rozhovory s **Chorvatskem**: po ukončení procesu prověřování v říjnu 2006 bylo otevřeno šestnáct kapitol a do února 2008 byly dvě prozatímně uzavřeny. Postup Chorvatska vysílá signál ostatním zemím západního Balkánu, že se jim nabízí jejich vlastní perspektiva členství, pokud splní nezbytné podmínky.

Pokud vláda bude jednat rozhodně, aby splnila cíle a ostatní podmínky, je možné, že přístupové rozhovory s Chorvatskem během příštího roku značně pokročí. Aby se rok 2008 stal pro Chorvatsko rozhodným v jeho procesu přistoupení, musí tato země učinit další pokrok v provádění reformy správy a soudnictví, v oblasti boje proti korupci, práv menšin, návratu uprchlíků, jakož i další restrukturalizace odvětví stavby lodí. Chorvatsko také musí věnovat zvýšenou pozornost dořešení otevřených otázek se svými sousedy. Zejména se musí začít neprodleně zabývat otázkou ochranného pásma životního prostředí a rybolovu v souladu se závěry Evropské rady z února 2008.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie získala status kandidátské země v prosinci 2005. I když bylo tempo reforem obecně vzato během minulých dvou let pomalé, zdá se, že v poslední době reformy nabývají na rychlosti.

Lepší spolupráce mezi politickými stranami a mezi premiérem a prezidentem vede k rostoucímu konsensu ohledně reforem souvisejících s přistoupením k EU. Patří mezi ně: jmenování členů soudní rady parlamentem a přijetí zákona o státním zastupitelství, zákona o Radě státních zástupců a zákona o složení výboru pro mezietnické vztahy. Pokroku bylo také dosaženo v oblasti policejní reformy a decentralizace.

Stále zůstává zásadním úkolem zajistit dobré sousedské vztahy a nalézt vzájemně přijatelná řešení otevřených otázek na základě dohody se sousedy v souladu se závěry Rady z prosince 2007.

Přístupové partnerství, které Rada přijala dne 18. února 2008⁴, označuje osm hlavních priorit pro pokrok v procesu přistoupení Bývalé jugoslávské republiky Makedonie. Patří mezi ně: řádné provádění všech závazků, ke kterým se zavázala v rámci dohody o stabilizaci a přidružení, dialog mezi politickými stranami, provádění zákona o policii a protikorupčních právních předpisů, reforma správy a soudnictví, jakož i opatření v oblasti politiky zaměstnanosti a zlepšování podnikatelského prostředí.

⁴ Dosud nezveřejněno v Úředním věstníku.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie musí tyto hlavní priority splnit, aby prokázala svou připravenost zahájit přístupová jednání. Komise se domnívá, že pokud bude k dispozici dostatečná politická vůle a všechny strany se budou podílet na vzájemné spolupráci, lze potřebného pokroku dosáhnout ještě v roce 2008. Komise tyto hlavní priority zhodnotí ve své pravidelné podzimní zprávě. Doporučení k zahájení přístupových jednání bude záviset na dosažených výsledcích.

Důležitých mezníků bylo také dosaženo při uzavírání *dohod o stabilizaci a přidružení* s dalšími zeměmi regionu. S Albánií byla dohoda uzavřena v červnu 2006 a s Černou Horou v říjnu 2007⁵, přičemž ustanovení související s obchodem v rámci příslušných prozatímních dohod již vstoupila v platnost. Komise vyzývá členské státy k rychlé ratifikaci dohod o stabilizaci a přidružení, aby mohly vstoupit v platnost co nejdříve. Komise parafovala dohodu o stabilizaci a přidružení se Srbskem v listopadu 2007 a dohodu o stabilizaci a přidružení s Bosnou a Hercegovinou v prosinci 2007. Tyto dohody budou podepsány, jakmile Srbsko a Bosna a Hercegovina splní nutné podmínky. Nezbytný prvek na cestě každé země k případnému členství představuje uspokojivá bilance, zejména při plnění povinností plynoucích z dohody o stabilizaci a přidružení, včetně ustanovení souvisejících s obchodem.

Albánie dále dosahovala pokroku v oblasti reforem a přibližování se normám EU. Dobře si vede, pokud jde o provádění prozatímní dohody v rámci dohody o stabilizaci a přidružení, a činí pokroky i v jiných oblastech. Albánie si zachovává vyvážený postoj k otázce Kosova, čímž přispívá ke stabilitě v regionu.

Co se týká klíčových reforem, vedoucí představitelé Albánie se zavázali konstruktivně spolupracovat. Zásadními oblastmi jsou: reforma volebního systému (zejména s ohledem na parlamentní volby v roce 2009), posilování právního státu, reforma systému soudnictví a boj proti korupci a organizovanému zločinu. Lepší ovzduší v parlamentu bude přispívat k pokroku v těchto otázkách.

Vztahy Albánie a EU se budou nadále rozvíjet za předpokladu, že Albánie bude nadále uspokojivě provádět dohodu o stabilizaci a přidružení, zajistí, že volby budou plně odpovídat mezinárodním normám, a ještě více posílí právní stát. Důležitým úkolem bude rovněž zlepšování podnikatelského prostředí a konkurenceschopnosti hospodářství.

Černá Hora od vyhlášení své nezávislosti v červnu 2006 činí významné kroky kupředu. Černá Hora aktivně pracuje na posílení své institucionální a právní kapacity. Přijetí ústavy a podpis dohody o stabilizaci a přidružení byly hlavními kroky Černé Hory, pokud jde o její vztahy s EU.

Ústava Černé Hory je víceméně v souladu s evropskými normami. Tvoří uspokojivý obecný rámec pro soudnictví, lidská práva a práva menšin. Očekává se však, že Černá Hora zintenzivní přípravy na provádění tohoto rámce. Je nutné v plném rozsahu respektovat princip nezávislosti a odpovědnosti soudů. Je třeba zvýšit úsilí v boji proti korupci a organizovanému zločinu. Klíčovým úkolem Černé Hory bude dále pokračovat ve správní reformě a posilovat správní kapacity.

⁵ Dohoda o stabilizaci a přidružení uzavřená s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií je v platnosti od roku 2004 a s Chorvatskem od roku 2005.

V nacházejícím období bude Černá Hora také muset dosáhnout širší shody ohledně otázek týkajících se budování státu a učinit další pokrok v provádění evropské integrační agendy. K tomu by měly přispět rovněž prezidentské volby, které se mají konat v dubnu 2008.

Jednohlasné ratifikování dohody o stabilizaci a přidružení zdůraznilo, že v zemi je vstup do EU široce podporován. Pro další rozvoj vztahů Černé Hory a EU je nejdůležitější provádění prozatímní dohody a pokroky v přípravách na provádění dohody o stabilizaci a přidružení, jakmile bude ratifikována. Také bude důležité posilovat makroekonomickou stabilitu a zlepšovat podnikatelské prostředí.

Bosna a Hercegovina nadále pokračovala ve svém úsilí zlepšovat provádění evropské integrační agendy. Vedoucí představitelé se v říjnu 2007 zavázali k provedení reformy policie a k pokrokům v celkovém plánu reformy, aby byly vytvořeny podmínky k podpisu dohody o stabilizaci a přidružení (tzv. „Mostarské prohlášení“).

Pokračovala spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii a nyní dosahuje celkově uspokojivé úrovně. Po přijetí nových pracovních postupů se do určité míry zlepšilo i fungování státních institucí. Tyto události vedly k parafování dohody o stabilizaci a přidružení dne 4. prosince 2007. Jestli má Bosna a Hercegovina převzít plnou odpovědnost za svou správu věcí veřejných a učinit další pokrok v oblasti reformy, musí vedoucí představitelé země vynaložit další značné úsilí. V únoru 2008 Rada pro nastolení míru rozhodla, že uzavření Úřadu vysokého představitele bude odloženo.

Orgány Bosny a Hercegoviny musí nyní přijmout právní předpisy na vnitrostátní úrovni týkající se policie a věnovat se ostatním hlavním prioritám. Komise se domnívá, že pokud bude k dispozici dostatečná politická vůle, měla by Bosna a Hercegovina brzy splnit podmínky, aby mohla být podepsána dohoda o stabilizaci a přidružení. Bosna a Hercegovina potřebuje fungující a účinné instituce, které dokáží plnit úkoly související s evropskou integrací.

Srbsko hraje v regionu klíčovou roli z hospodářského a politického hlediska. Stabilní a prosperující Srbsko plně začleněné do rodiny evropských národů je také důležité pro stabilitu regionu. Srbsko nyní činí strategická rozhodnutí související s jeho budoucností. Prezidentské volby, které se konaly v únoru 2008, potvrdily proevropskou orientaci Srbska.

Představitelé EU se dohodli na vytvoření pracovní skupiny, která posoudí způsoby, jak dosáhnout rychlého pokroku, a jakmile budou učiněny poslední nezbytné kroky, jsou odhodláni podepsat dohodu o stabilizaci a přidružení. Komise je i nadále přesvědčena, že dohoda o stabilizaci a přidružení bude přínosná jak pro Srbsko, tak pro EU a že bude mít současně pozitivní vliv na celý region.

Aby se Srbsko a celý region mohly více přiblížit EU, je důležitější než kdykoli dříve rozvíjet regionální spolupráci a dobré sousedské vztahy.

Jak uvedla dne 14. prosince 2007 Evropská rada, pokrok Srbska na cestě směrem k EU, včetně statusu kandidátské země, lze urychlit. Komise vyzývá Srbsko, aby znovu potvrdilo své odhodlání navázat bližší vztahy s Evropskou unií.

Kosovo a jeho status

Dne 17. února Kosovské shromáždění přijalo usnesení, jímž vyhlašuje nezávislost Kosova. Rada na svém zasedání dne 18. února vzala na vědomí, že Kosovo se tímto usnesením závazně vyslovilo pro zásady demokracie a rovnosti všech svých občanů, pro ochranu srbské menšiny i ostatních menšin, pro ochranu kulturního a náboženského dědictví a mezinárodní dohled.

Rada konstatovala, že členské státy rozhodnou o svých vztazích s Kosovem v souladu se svými vnitrostátními postupy a s mezinárodními právními předpisy. Rada zdůraznila, že Kosovo představuje zvláštní případ, který nevyvolává žádné pochybnosti ohledně zásad suverenity a územní celistvosti, Charty OSN a rezolucí Rady bezpečnosti nebo Helsinského závěrečného aktu. Rada uvítala pokračující přítomnost mezinárodního společenství založenou na rezoluci Rady bezpečnosti OSN 1244. Rada znovu opakuje, že Evropská unie je připravena hrát vedoucí úlohu v posilování stability tohoto regionu.

Komise v souladu se závěry Rady považuje za důležité, aby orgány v Bělehradě a v Prištině zachovávaly předchozí závazky zdržet se veškerých činností nebo prohlášení, které by mohly ohrozit bezpečnostní situaci.

Komise vítá, že Rada opětovně potvrzuje své odhodlání plně a účinně podporovat evropskou perspektivu, pokud jde o země západního Balkánu, a že vyzývá Komisi, aby využívala nástrojů Společenství k podpoře hospodářského a politického rozvoje a aby dotyčnému regionu v širším měřítku navrhla konkrétní opatření vedoucí v tomto směru k pokroku.

EU bude podporovat budoucí rozvoj Kosova prostřednictvím mezinárodní civilní mise, vedené zvláštním zástupcem Evropské unie, mise EBOP v oblasti právního státu a značné podpory hospodářského a politického vývoje.

Dne 4. února EU přijala společnou akci o rozmístění mise EBOP (EULEX Kosovo) a jmenovala zvláštního zástupce Evropské unie. Mise se zúčastní policisté, soudci, státní zástupci a celníci, kteří budou pomáhat orgánům Kosova při udržování právního státu.

Mezi hlavní úkoly Kosova patří: posilování právního státu (zejména v oblasti soudnictví, v boji proti organizovanému zločinu a korupci), podpora hospodářského rozvoje a vytváření pracovních míst, zlepšování podmínek pro návrat uprchlíků a pro menšinová společenství a zintenzivnění dialogu a usmíření mezi komunitami. Odhaduje se, že celkově pomoc EU Kosovu za období 2007–2010 přesáhne 1 miliardu EUR. Z těchto prostředků bude financována podpora politického a hospodářského rozvoje Kosova a příspěvek EU na mezinárodní přítomnost v Kosovu.

Kosovo učinilo další pokrok, aby se stalo demokratickým a multietnickým společenstvím. Všeobecné volby v listopadu 2007 byly svobodné a spravedlivé a v zásadě v souladu s mezinárodními normami. Do nové koaliční vlády zasedli ministři z řad Srbů i Turků a zavázali se podporovat dobré životní podmínky menšin, zejména kosovských Srbů. Vláda také podtrhla důležitost, kterou přikládá reformám v souladu s evropskou agendou.

Kosovo má podobně jako zbytek Západního Balkánu jasnou a reálnou perspektivu v EU. Kosovo vede s Komisí pravidelný dialog týkající se reformy a pokrok je pravidelně kontrolován. Komise posílí podporu budování institucí a rozvoje a zorganizuje konferenci dárců za účelem mobilizace finančních prostředků, které by vyřešily nejnaléhavější potřeby Kosova. Podpoří také mezilidské kontakty a účast Kosova v regionální spolupráci.

Pokrok v oblasti regionální spolupráce – nová Rada pro regionální spolupráci⁶

Významného pokroku bylo dosaženo v oblasti *regionální spolupráce*, v jejímž rámci země jihovýchodní Evropy přebírají stále větší odpovědnost. Přejít od Paktu o stabilitě k regionálnějšímu rámci pro spolupráci, který započal v květnu 2007 na záhřebské vrcholné schůzce Procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECF), byl z velké části ukončen v únoru 2008. Nový rámec funguje pod politickým vedením Procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě a zahrnuje nově vzniklou Radu pro regionální spolupráci (RCC). Sekretariát Rady pro regionální spolupráci se sídlem v Sarajevu zahájil provoz v lednu 2008 po zvolení jeho generálního tajemníka. V brzké době bude založen kontaktní orgán v Bruselu. Sekretariát spolufinancují země tohoto regionu, Komise a další mezinárodní dárci. Evropská unie je zastoupena ve správní radě Rady pro regionální spolupráci (RCC).

Rada pro regionální spolupráci bude těžit z výsledků Paktu o stabilitě, který v letech 1999–2007 dodával neocenitelný impuls regionálním činnostem a koordinaci dárců v jihovýchodní Evropě. V této činnosti bude pokračovat prostřednictvím celé řady praktických iniciativ a návrhů. Komise poskytne Radě pro regionální spolupráci pomoc a vyzve země tohoto regionu, členské státy, jakož i další dárcy, aby k tomuto procesu přispěly.

2. Mezilidské kontakty, seznamování občanů s Evropskou unií

Význam podpory mezilidských vztahů mezi západním Balkánem a EU je mimořádný. Občané tohoto regionu získávají lepší znalosti o Evropské unii, jejich hodnotách a pravidlech, způsobu života. Kontakty mezi obyvateli západobalkánských zemí napomáhají usmíření. Evropská rada podtrhla důležitost mezilidských vztahů a vyzvala Komisi, aby podnikla iniciativy, které by vedly k podpoře těchto vztahů, zejména v oblasti viz a studijních stipendií⁷.

Na cestě k bezvízovému styku

Bezvízový styk pro cesty do zemí Evropské unie je pro občany západního Balkánu mimořádně důležitý. Občané západního Balkánu, kromě Chorvatska, stále potřebují pro vstup do EU vízum. Kroky směřující k bezvízovému režimu jsou součástí příprav na členství v EU a zahrnují i případnou účast v schengenském prostoru. V rámci kroků směrem k liberalizaci cestování musí být brána v úvahu zároveň vnitřní bezpečnost EU a její zájmy v oblasti migrace. Západobalkánské země jsou tedy povinny podniknout nutné reformy.

⁶ O specifických regionálních odvětvových činnostech zahrnujících oblasti obchodu, energie a dopravy pojednávají následující oddíly.

⁷ V solušské agendě z června 2003, v nedávných závěrech Evropské rady z prosince 2006, stejně jako v závěrech Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy z června 2007, prosince 2007 a ledna 2008.

Prvním krokem Komise na cestě k liberalizaci víz byla jednání o dohodách o *usnadnění vízového režimu* se západobalkánskými zeměmi, které byly podepsány v září 2007 a vstoupily v platnost dne 1. ledna 2008. Tyto dohody podstatně zlepšily podmínky získávání víz pro cesty do EU: snižují poplatky za získání víza (35 EUR namísto 60 EUR) a mnoho kategorií osob bude těchto poplatků dokonce zproštěna. Stanovují se lhůty pro získání víza (běžně se jedná o 10 dnů) a zjednodušují se a objasňují postupy udělování víz pro určité kategorie osob. Dohody o usnadnění vízového režimu jsou vázány na současně projednávané a uzavřené readmisní dohody⁸ a na zavedení biometrie.

Západobalkánské země a členské státy musí zajistit řádné provádění dohod o usnadnění vízového režimu a readmisních dohod. Budou zřízeny smíšené výbory, jejichž cílem bude toto provádění monitorovat. Zasedat budou na jaře roku 2008. Tyto výbory přijmou hlavní linie pro konzuláty členských států, aby zajistily jednotné provádění těchto dohod.

V souladu se soluňskou agendou a se závěry Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy z června 2007 Komise podniká kroky vedoucí k přípravě *liberalizace víz* se zeměmi západního Balkánu. Komise oznámila ve svém strategickém dokumentu o rozšíření z listopadu 2007 svůj záměr zahájit dialog s každou ze zemí s cílem sestavit plán týkající se podmínek, které je třeba splnit, aby mohlo dojít ke zrušení vízové povinnosti.

Rada ve svých závěrech ze dne 28. ledna 2008 přivítala záměr Evropské komise zahájit v brzké době dialog o vízech se všemi zeměmi tohoto regionu. Oznámila, že je připravena nadále projednávat tuto otázku založenou na stávajícím sdělení, aby mohla vypracovat podrobný plán obsahující jasná referenční kritéria, jež budou muset všechny země tohoto regionu respektovat a jejichž cílem bude postupná liberalizace víz.

V lednu Komise zahájila rozhovory o liberalizaci víz se Srbskem a v únoru s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií a Černou Horou. Dialog s Albánií bude zahájen na počátku března. Poté bude následovat Bosna a Hercegovina.

Komise vypracuje plány po dohodě s Radou. Západobalkánské země přispějí k jejich vypracování. Plány budou obsahovat čtyři tématické okruhy: zabezpečení dokladů, nezákonná migrace, veřejný pořádek a bezpečnost, jakož i vnější vztahy. Plány budou individuální, aby se každá země mohla zaměřit na reformu a plnění požadavků EU. Komise má v úmyslu dokončit plány co nejdříve po zahájení jednotlivých dialogů, aby mohlo být neprodleně zahájeno provádění nezbytných reforem.

Rychlost, s jakou země spějí k liberalizaci víz, závisí na jejich pokroku v plnění referenčních kritérií. V průběhu celého procesu budou také zohledňovány kapacity zemí potřebné k zajištění správného a účinného provádění dohod o usnadnění vydávání víz a readmisních dohod. Komise bude poskytovat technickou a finanční pomoc na podporu provádění plánů.

Komise a Rada budou podrobně sledovat pokroky v příslušných reformách. Jakmile jednotlivé země splní podmínky, Komise navrhne Radě odstranění vízové povinnosti na základě změny nařízení Rady č. 539/2001⁹.

⁸ Readmisní dohoda s Albánií vstoupila v platnost v květnu 2006.

⁹ Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni (Úř. věst. L 81, 21.3.2001).

Více stipendií pro studenty ze západního Balkánu

Komise nabízí v rámci programu *Erasmus Mundus* stále více stipendií studentům ze zemí západního Balkánu: 100 v akademickém roce 2007/2008 pro postgraduální studenty magisterského studia („část programu pro západní Balkán“) a téměř 500 v akademickém roce 2008/2009 pro studenty všech úrovní studia nebo akademické pracovníky (v rámci „části programu pro vnější spolupráci“). Na tyto činnosti je každý rok vyčleněno téměř 10 milionů EUR podpory Společenství.

V návaznosti na zasedání Rady ze dne 28. ledna 2008 Komise hodlá zdvojnásobit tento roční přiděl, což by počínaje akademickým rokem 2009/2010 umožnilo získat stipendium dalším několika stům studentům.

Komise vyzývá členské státy, aby zvýšily počty stipendií udělených v rámci jejich vlastních *výměnných programů stipendií* pro studenty ze západního Balkánu.

Účast v programech a agenturách Společenství

Kandidátské a potenciální kandidátské země mají právo se na základě rámcových dohod účastnit *programů Společenství*. Účast v těchto programech je důležitým prostředkem, který usnadňuje integraci, spolupráci a rozvoj politik. Společenství poskytuje podporu a v některých případech výhodné podmínky pro jejich účast.

Komise úzce spolupracuje se zeměmi v regionu, aby zjistila, o které programy Společenství je zájem a jaké jsou kapacity, a aby v případě nutnosti připravila strany na účast v programech. Od roku 2007 se většina zemí západního Balkánu účastní 7. rámcového programu o výzkumu a některé z nich se také účastní programů „Kultura“, „Pokrok“, „Konkurenceschopnost a inovace“, „Clo“ a „Fiscalis“. Další programy budou otevřeny pro větší počet zemí západního Balkán v letech 2008–2009.

Země západního Balkánu se mohou rovněž v některých případech podílet na práci *agentur Společenství*. Přípravy na účast v některých agenturách postupují kupředu, zejména pokud jde o Chorvatsko a Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii. Mnoho agentur Společenství získává podporu z NPP na přípravu účasti zemí západního Balkánu.

V roce 2008 Komise přijme sdělení, podle kterého se budou potenciální kandidátské země účastnit programů Společenství za stejných podmínek jako kandidátské země, také včetně míry spolufinancování Společenství pro jejich účast, která bude zvýšena (ze 75 na 90 %).

Ostatní činnosti v oblasti vědy a výzkumu, vzdělávání, kultury, mládeže a médií

Spolupráce s EU a na samotném západním Balkánu v oblasti *vědy a výzkumu* nabývá na intenzitě. Země západního Balkánu se stále více zapojují do činností na základě 7. rámcového programu o výzkumu: významně vzrostl počet předložených projektů, které pocházejí z regionu, a byl zřízen nový nástroj spolupráce pro západní Balkán (projekt Inco.net).

Země západního Balkánu za podpory Komise vytvářejí integrovanou politiku výzkumu v souladu s Evropským výzkumným prostorem. Činnosti Společného výzkumného střediska jsou otevřeny pro vědce ze západního Balkánu. V červnu 2006 byla založena „Řídící skupina pro výzkum na západním Balkánu“, do níž jsou zapojeny všechny zainteresované strany a jejímž cílem je posílit možnosti v oblasti výzkumu v regionu. Tato skupina se schází dvakrát ročně.

Činnosti v oblasti *vzdělání a kultury* na západním Balkánu podporují rozvoj lidských zdrojů a přispívají k usmíření. V roce 2007 mezi ně například patří založení iniciativy pro reformu v oblasti vzdělávání v jihovýchodní Evropě a práce Evropské nadace odborného vzdělávání v regionu. Rozsáhlá spolupráce mezi akademickými institucemi ze západního Balkánu a členských států EU v oblasti vyššího vzdělávání probíhá v rámci programu *Tempus*. Každoročně činí podpora Společenství zemím západního Balkánu v rámci tohoto programu 20 milionů EUR.

V květnu se bude konat v Ljublaně konference „Kulturní politiky a postupy v zahraničních vztazích EU“ v rámci Evropského roku mezikulturního dialogu 2008. Bude zaměřena hlavně na západní Balkán. Komise společně s Radou Evropy provádí regionální program na ochranu *kulturního dědictví* v jihovýchodní Evropě, do kterého je k dnešnímu dni zahrnuto 177 budov a lokalit.

Komise se také podílí na iniciativách v oblasti *reformy médií* a tyto iniciativy podporuje. V červnu 2008 se v Istanbulu bude konat konference o rozhlasových a televizních médiích.

Podpora *mládežnických aktivit* na západním Balkánu (výměny mládeže, projekty Evropské dobrovolné služby, vzdělávání a budování vzájemných vztahů) je poskytována prostřednictvím zvláštní části programu EU Mládež v akci. Tyto činnosti zahájené v roce 2007 budou v roce 2008 dále rozvíjeny.

Přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce napomáhá usmiřování a navazování dobrých sousedských vztahů a zároveň usnadňuje integraci přijímajících zemí v rámci EU. To je mimořádně důležité v regionu, kde ještě nedávno probíhal konflikt. Programy přeshraniční spolupráce podporují navazování vztahů mezi lidmi díky zapojení místních zainteresovaných subjektů do společných činností a díky pomoci při rozvoji přeshraničních investic.

Podpora Společenství na přeshraniční spolupráci na západním Balkánu v rámci NPP byla rozšířena tak, aby mimo hranice zemí západního Balkánu, které přiléhají k hranicím členských států EU, zahrnovala i hranice mezi zeměmi západního Balkánu. Tato podpora byla značně zvýšena a během let 2007–2011 bude ročně činit celkem přibližně 50 milionů EUR, ve srovnání s ročním průměrem za období let 2004–2006, který představoval 20 milionů EUR.

3. Rozvoj občanské společnosti a dialog – nový nástroj Komise pro podporu občanské společnosti

Podstatným prvkem demokratického veřejného života je občanská společnost. Její aktivní zapojení do procesu politické, sociální a ekonomické reformy na západním Balkánu posiluje demokracii a usmíření. I přes některé vstřícné kroky zůstávají organizace občanské společnosti slabé a potřebují proškolení, aby se dokázaly přizpůsobit současným okolnostem. Proto je důležité vytvářet podmínky, které povedou k dalšímu růstu v jejím fungování.

Podpora EU na rozvoj občanské společnosti a dialogu na západním Balkánu byla poskytována v rámci dřívějších nástrojů a bude jí věnována zvláštní pozornost i v rámci NPP. Podporu získalo široké spektrum organizací, a to zejména těch působících v oblasti vztahů mezi jednotlivými etniky, ochrany práv menšin (včetně Romů), snižování chudoby, ochrany životního prostředí a sociálního rozvoje.

Celkově podpora ve prospěch občanské společnosti na západním Balkánu v rámci vnitrostátních a regionálních programů za období let 2005–2007 činila 27 milionů EUR. Další podpora je poskytována v rámci programů přeshraniční spolupráce a Evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR)¹⁰.

Komise ve svém strategickém dokumentu z listopadu 2007 oznámila, že zřídí *nový nástroj na podporu rozvoje občanské společnosti a dialogu*. Spolupráce se bude dotýkat oblastí jako jsou např. lidská práva, rovnost mužů a žen, sociální začlenění, zdraví, životní prostředí, zastupování zájmů podnikatelů, média, kultura a ochrana spotřebitele. Nástroj bude pokrývat tři oblasti činností:

- podpora iniciativ občanské společnosti a posílení kapacit na místní úrovni, posilování role občanské společnosti;
- programy, díky kterým se novináři, mladí politici, čelní představitelé odborových organizací, učitelé atd. dostanou do kontaktu s orgány EU;
- podpora na budování partnerství a vytváření sítí mezi organizacemi občanské společnosti, podniky, odbory a ostatními sociálními partnery a profesionálními organizacemi v přijímajících zemích a zemích EU na podporu předávání znalostí a zkušeností.

Projekty budou vytvářeny jak ve vnitrostátních programech, tak v programech určených pro více příjemců v rámci NPP. V rámci programu NPP určeného pro více příjemců se budou formou technické pomoci podporovat všechny oblasti nástroje. Technická pomoc bude také poskytována na vzdělávání, stimulaci budování kapacit a budování vzájemných vztahů a na šíření výsledků. Financování činností v oblasti občanské společnosti na západním Balkánu v období let 2008–10 se v porovnání s obdobím let 2005–07 přibližně ztrojnásobí. V Bruselu se v dubnu 2008 bude konat konference o občanské společnosti, na které bude nový nástroj uveden.

Komise zahájí dialog s církvemi a náboženskými skupinami s ohledem na to, že právě přes ně může vést cesta k usmíření. Tímto způsobem se tyto skupiny seznámí se strukturami a postupy EU a budou mít možnost výměny názorů.

4. Dobrá správa věcí veřejných

Strategický dokument Komise pro rozšíření z roku 2007 kladl velký důraz na základní otázky správy, včetně vytváření institucí, reformy správy a soudnictví a prevence organizované trestné činnosti a korupce. Pro příslušné země zůstává podmínkou na jejich cestě směrem k EU maximální spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY).

¹⁰ Podpora zemím západního Balkánu v rámci EIDHR činila za období let 2005–2007 celkem 9,0 milionů EUR. Pro rok 2008 činí částka přidělená na EIDHR pro západní Balkán 5,7 milionů EUR.

Spolupráce v oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti¹¹

Pro západní Balkán je velmi důležitá spolupráce a reformy v oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti, zejména v boji proti organizovanému zločinu a korupci, reformě soudnictví a policie a posilování správy hranic, které jsou zároveň prioritou evropské agendy těchto zemí. Značná část celkové podpory Společenství v regionu bude nadále přidělována do této oblasti.

Na konci roku 2007 byl úspěšně dokončen *ochridský proces o správě bezpečnosti hranic* (spolufinancován Komisí). Spolupráce v této oblasti bude pokračovat v rámci Rady pro regionální spolupráci.

Západní Balkán je prioritní oblast pro *Europol*. Strategické dohody s Europolem podepsala v roce 2007 Albánie, Bosna a Hercegovina a Bývalá jugoslávská republika Makedonie a obdobné dohody s Černou Horou a Srbskem jsou ve stádiu projednávání. Od roku 2006 je v platnosti komplexnější operativní dohoda mezi Europolem a Chorvatskem. V listopadu 2007 Chorvatsko také podepsalo dohodu o spolupráci s *Eurojustem*¹².

EU podporuje užší spolupráci mezi Europolem a *SECI*¹³, *regionálním střediskem pro boj s přeshraniční kriminalitou* se sídlem v Bukurešti. Mezi těmito dvěma organizacemi by měla být uzavřena dohoda o spolupráci, jakmile bude přijata nová Úmluva o SECI (SELEC – Středisko pro vymáhání práva v jihovýchodní Evropě) stanovující pravidla ochrany osobních údajů. To odpovídá závěrům týkajícím se dalšího rozvoje regionálního střediska pro boj s přeshraniční kriminalitou (SECI), které Rada ve složení pro spravedlnost a vnitřní věci (SVV) přijala na svém zasedání v prosinci 2006.

Komise podporuje iniciativu slovinského předsednictví, pokud jde o *Posouzení hrozeb organizované trestné činnosti v jihovýchodní Evropě (SEE-OCTA)*, které mají vypracovat země západního Balkánu za podpory regionálního střediska pro boj s přeshraniční kriminalitou (SECI) a Europolu. Ve Vídni se v březnu 2008 bude konat konference týkající se Posouzení hrozeb organizované trestné činnosti v jihovýchodní Evropě (SEE-OCTA). První výsledky tohoto posouzení budou předloženy Radě ve složení pro spravedlnost a vnitřní věci v červnu 2008.

Bude posílena spolupráce mezi EU a zeměmi západního Balkánu v oblasti *boje s terorismem a boje proti nezákonnému obchodování*. Agentura EU, která koordinuje práci v oblasti bezpečnosti hranic (FRONTEX), zintenzivňuje spolupráci s několika zeměmi západního Balkánu na základě pracovních dohod.

Komise bude nadále významně podporovat regionální projekty související s otázkami spravedlnosti, svobody a bezpečnosti, včetně regionální spolupráce mezi státními zástupci, přeshraniční spolupráce mezi policejními a celními orgány a včetně činností v oblasti azylové, migrační a vízové politiky.

¹¹ Pokud jde o víza, viz oddíl 2.

¹² Orgán EU zřízený v roce 2002 za účelem zvýšení účinnosti práce příslušných orgánů v členských státech, které se zabývají vyšetřováním a stíháním závažné přeshraniční a organizované trestné činnosti.

¹³ SECI – Iniciativa pro spolupráci v jihovýchodní Evropě.

Regionální Institut pro veřejnou správu (ReSPA)

Z podnětu Komise byl v květnu 2006 zřízen *Regionální institut pro veřejnou správu (ReSPA)*. Je v činnosti do listopadu 2006 jakožto síť, jejímž cílem je podporovat regionální spolupráci v oblasti veřejné správy, posilovat správní kapacitu a podílet se na rozvoji lidských zdrojů v této oblasti. Od konce roku 2006 byla již uspořádána řada vzdělávacích akcí.

Cílem je, aby do začátku roku 2009 byl v provozu plnohodnotný regionální institut pro veřejnou správu. Probíhají přípravné práce a v lednu 2008 určil řídicí výbor pro ReSPA, že budoucím sídlem školy bude Danilovgrad (Černá Hora). Byly zahájeny přípravy na podpis dohody o statusu hostitelské země, která bude upravovat právní subjektivitu ReSPA, a v průběhu roku 2008 bude zahájeno výběrové řízení na jmenování ředitele a nábor pracovníků. V květnu 2008 podepíší zúčastněné strany memorandum o porozumění.

Na nové fázi projektu ReSPA se bude úzce podílet Evropský institut veřejné správy. Usiluje se o aktivní spolupráci s vnitrostátními školami veřejné správy v členských státech.

Komise zřízení ReSPA podporuje a poskytuje finance pro přípravné fáze projektu. Provozní náklady školy budou hradit zúčastněné státy.

Činnosti související s twinningem, programy TAIEX a SIGMA – informační schůzky pořádané EU pro zainteresované strany v zemích západního Balkánu

Podstatnou část podpory Společenství regionu tvoří činnosti související s twinningem¹⁴ a programem TAIEX¹⁵, jejichž cílem je seznamovat správní orgány kandidátských a potenciálně kandidátských zemí s *acquis* EU a evropskými normami.

Twinning je na západním Balkánu dostupný pro všechny oblasti *acquis*. Od března 2006 bylo v regionu zahájeno patnáct nových twinningových projektů s celkovým rozpočtem 16,5 milionu EUR, které zahrnují oblast spravedlnosti a vnitřních věcí, veřejných financí a vnitřního trhu (včetně cel a daní), sociální oblast a zemědělství. Tyto projekty budou pokračovat.

Činnosti Komise v rámci programu *TAIEX* na západním Balkánu se dotýkají všech oblastí právních předpisů EU se zvláštním zaměřením na vnitřní trh, zemědělství a spravedlnost a vnitřní věci. Také je zde zahrnut překlad *acquis* a problematika terminologie. Od března 2006 čerpalo přímo z podpory TAIEX přibližně 14 000 úředníků z regionu a bylo zorganizováno přes 530 vzdělávacích a informačních akcí. Činnosti v rámci programu TAIEX budou dále rozšířeny na oblast právních předpisů EU, budování státu, dobrou správu věcí veřejných a sociálně-ekonomickou reformu. Pomocí nástroje TAIEX bude zaveden zvláštní nástroj pro budování institucí v Kosovu a program sblížení zástupců občanské společnosti ze západního Balkánu a jejich partnerů z EU (viz výše).

¹⁴ Twinningový nástroj Komise zřídila v roce 1997 pro spolupráci v oblasti správy v souvislosti s rozšiřováním s cílem pomoci správám tehdejších kandidátských zemí se zaváděním a správným používáním právních předpisů Společenství. Twinning se vyvinul jako zvláštní nástroj vzájemné podpory v oblasti správy, do něhož jsou zapojeni odborníci z členských států EU.

¹⁵ TAIEX: nástroj pro technickou pomoc a výměnu informací.

TAIEX bude pořádat řadu *individuálně koncipovaných seminářů* v každé potencionální kandidátské zemi, které se budou týkat obecných otázek souvisejících s politikami, strukturami a předvstupními postupy Evropské unie, jakožto i s hlavními oblastmi právních předpisů EU.

Komise bude i nadále poskytovat podporu v rámci programu *SIGMA*¹⁶, což je nástroj napomáhající budování institucí, který zahrnuje horizontální oblasti řízení ve veřejné správě (reforma veřejné správy, zadávání veřejných zakázek, etika ve veřejném sektoru a externí a interní finanční kontrola).

5. Parlamentní spolupráce

Aktivní zapojení parlamentů do přípravy jednotlivých zemí na přístup k EU je klíčem k pokroku.

Pokračovala spolupráce mezi Evropským parlamentem a parlamenty zemí západního Balkánu, a to prostřednictvím *Smíšeného parlamentního výboru* s Chorvatskem a s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií a *meziparlamentních schůzí* s parlamentem Albánie, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory a Srbska. Také se konala neformální jednání tohoto typu s Kosovem. Spolupráce bude pokračovat formou seminářů a meziparlamentních kolokvií. Evropský parlament (Výbor pro zahraniční věci) zvažuje podporu činnosti Rady pro regionální spolupráci v oblasti parlamentní spolupráce.

V roce 2007 byl zřízen regionální sekretariát pro parlamentní spolupráci v jihovýchodní Evropě, který sídlí v bulharském parlamentu. Na jaře 2008 bude za tímto účelem podepsáno memorandum o porozumění týkající se meziparlamentní spolupráce v jihovýchodní Evropě, které bylo parafováno v prosinci 2007. Regionální parlamentní spolupráce rovněž pokračovala výročním jednáním Konference výborů pro evropskou integraci států podílejících se na procesu stabilizace a přidružení v jihovýchodní Evropě (Western Balkans COSAP) a na parlamentním fóru v Cetinje.

6. Obchodní integrace – Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA)

V prosinci 2006 byla podepsána rozšířená a pozměněná *Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA)*. Pro všechny strany vstoupila v platnost v listopadu 2007. Bude přispívat k přilákání přímých zahraničních investic, podpoře obchodu uvnitř regionu a integraci regionu do globálního obchodního prostředí. Integrace regionálního obchodu prostřednictvím CEFTA přispívá k obchodní integraci mezi zeměmi v regionu a EU podle dohod o stabilizaci a přidružení a autonomních obchodních opatření. Do dubna 2008 bude v Bruselu založen nový sekretariát, který bude svou činností podporovat rotující předsednictví v CEFTA.

Komise bude stranám nadále poskytovat technickou a finanční podporu. Během prvních tří let jeho činnosti bude také finančně podporovat nový sekretariát.

¹⁶ SIGMA: podpora zlepšení správy a řízení veřejného sektoru. Iniciativa prováděná ve spolupráci s OECD a financovaná prostřednictvím řady dohod o příspěvcích, jejichž úhrnná hodnota ročně činí přibližně 5 milionů EUR.

EU a země západního Balkánu zavádějí pro země v regionu, které o to projeví zájem, *diagonální kumulaci pravidel původu*¹⁷. Do dohod o stabilizaci a přidružení nebo do dodatkových protokolů, které byly projednávány v roce 2007, byly zahrnuty nutné podmínky, včetně kumulace s Tureckem pro produkty, na které se vztahuje celní unie. Vstoupí v účinnost potom, co vstoupí v platnost příslušné prozatímní dohody a dodatkové protokoly. V říjnu 2007 schválili ministři obchodu evropsko-středomořských zemí rozšíření celoevropsko-středomořského systému diagonální kumulace na země západního Balkánu. Technické přípravy za tímto účelem právě probíhají a formální rozhodnutí se očekávají v průběhu roku 2008. Komise zkoumá způsoby, jak zajistit rychlejší uplatňování diagonální kumulace mezi západním Balkánem, Tureckem, ESVO a EU. Komise bude nadále poskytovat technickou a finanční podporu celním a daňovým správám, zejména s ohledem na vstup zóny diagonální kumulace v platnost.

Přistoupení k WTO je zásadní pro podporu hospodářských a obchodních reforem. Komise nadále poskytuje technickou podporu Bosně a Hercegovině, Černé Hoře a Srbsku při jejich přístupových jednáních s WTO. Mezi další opatření na podporu obchodní integrace patří účast ve výběrových řízeních v rámci nových předpřístupových nástrojů a nástrojů sousedství (NPP a ENPI) a pokračující významná finanční podpora na přizpůsobování zemí západního Balkánu hlavním částem právních předpisů EU souvisejících s obchodem.

7. Hospodářský a sociální rozvoj

Hlavní problémy, které musí řešit země západního Balkánu, je rostoucí konkurenceschopnost, snižování vysoké úrovně nezaměstnanosti, podpora lidského rozvoje a účast na trhu práce, vytváření infrastruktury a zajišťování sociální soudržnosti. Komise podporuje úsilí o podporu udržitelného rozvoje a seznamování s cíli Lisabonské strategie. Tato strategie si klade za cíl podporovat růst a tvorbu pracovních příležitostí a připravit EU na řešení problémů spojených s globalizací, stárnutím a změnou klimatu. Také zemědělství a rozvoj venkova je zásadní a měla by se věnovat náležitá pozornost tomu, jakou roli hrají v hospodářském a sociálním rozvoji regionu. Komise úzce spolupracuje s mezinárodními finančními institucemi a jinými dárci, pomocí kterých řeší základní potřeby regionu, pokud jde o hospodářský a sociální rozvoj.

Podpora hospodářské stabilizace a reform v regionu

Země západního Balkánu nadále pracují na plnění kodaňských hospodářských kritérií, která vyžadují existenci fungujícího tržního hospodářství a schopnost vypořádat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v rámci EU. Také se musí připravit na svou budoucí účast v postupech koordinace mnohostranného dohledu a hospodářských politik jakožto součásti hospodářské a měnové unie. Komise jejich úsilí podporuje. Kandidátské země vypracovaly předvstupní hospodářské programy, ve kterých stanoví své návrhy reforem. Navíc od prosince 2006 potenciální kandidátské země vypracovávají roční hospodářské a daňové programy, které Komise vyhodnocuje. Komise vede s příslušnými zeměmi pravidelný dvoustranný hospodářský dialog. Země západního Balkánu mohou také čerpat podporu z makrofinanční pomoci ES.

¹⁷ Diagonální kumulace pravidel původu je systém usnadňující regionální obchodní integraci. Umožňuje zemí přepracovat a vyvézt produkt v rámci preferenčního obchodního zacházení do EU, i když část surovin, ze kterých je produkt zhotoven, má původ v zemi, která účastní tohoto systému.

Spolupráce s mezinárodními finančními institucemi v oblasti hospodářského a sociálního rozvoje

Komise zajišťuje užší koordinaci s EIB, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj a jinými mezinárodními finančními institucemi, které podporují modernizaci a rozvoj na západním Balkánu. Komise a mezinárodní finanční instituce se zaměřují na tři hlavní oblasti: mikropodniky a malé a střední podniky, energetická účinnost a infrastruktura.

V březnu 2007 byla zřízena poradenská skupina mezinárodních finančních institucí, která se zabývá tématy jako např. regionální doprava, projekty v oblasti energetiky a ochrany životního prostředí, obce a partnerství soukromého a veřejného sektoru, sociální otázky, včetně zdraví, vzdělávání, zaměstnanost a trh práce.

V listopadu 2007 se Komise dohodla s EIB, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj a Rozvojovou bankou Rady Evropy na vytvoření nástroje na projekty v oblasti infrastruktury pro západní Balkán. Nástroj má k dispozici počáteční rozpočet 16 milionů EUR. Bude pomáhat při přípravě investičních projektů, které mají být financovány z grantů a půjček v oblasti dopravy, energetiky, životního prostředí a sociální infrastruktury. Nástroj bude brzy rozšířen o další zainteresované dárce a další formy spolupráce. Komise, EIB, Evropská banka pro obnovu a rozvoj a Rozvojová banka Rady Evropy se zavázaly zavést do roku 2010 investiční rámec pro západní Balkán s ostatními mezinárodními finančními institucemi a dárce, aby se ještě více posílila harmonizace a spolupráce v oblasti investic do socioekonomického rozvoje v regionu.

Malé a střední podniky

Evropský fond pro jihovýchodní Evropu (EFSE) poskytuje komerčním bankám a nebankovním finančním institucím úvěrové facility na podporu rozvoje mikropodniků a domácností. Z EFSE již byly za minulé dva roky poskytnuty mikroúvěry více než 65 000 malým podnikům v regionu. Fondu se rovněž podařilo přilákat soukromý kapitál na mikropůjčky. Komise se EFSE účastní od roku 2006. Komise provádí analýzu proveditelnosti budoucích iniciativ na podporu malých podniků v regionu.

V rámci *Evropské charty pro malé podniky*, která byla pro země západního Balkánu prodloužena do roku 2009, probíhá řada činností, mezi něž patří hodnocení politik a regionální setkání. Země v regionu se nyní začleňují do nové sítě EU podpůrných služeb malým a středním podnikům nazvané *Enterprise Europe Network*.

Politika zaměstnanosti a sociální problematika

Během minulých dvou let probíhala za podpory Komise řada regionálních iniciativ v oblasti politiky zaměstnanosti, sociálních otázek a sociálního dialogu. V rámci „bukurešťského procesu“ pokračovalo zpracovávání přehledů o politice zaměstnanosti jednotlivých zemí a začalo se pracovat na tématu ochrany zdraví při práci a bezpečnosti práce a na vzájemném propojení veřejných služeb zaměstnanosti. Konalo se několik regionálních setkání a konferencí k tématu zaměstnanosti, sociálního dialogu a sociální ochrany. V říjnu 2007 se ministři práce a sociálních věcí zemí západního Balkánu dohodli na prioritách společné politiky (tzv. „závěry z Budvy“). Ministři sociálních věcí také podepsali prohlášení o koordinaci sociálního zabezpečení („tiranské prohlášení“). Podpora Společenství je poskytována ve prospěch programu koordinace systémů sociálního zabezpečení. Tyto činnosti

budou pokračovat. Neformální setkání ministrů práce a sociálních věcí týkající se zaměstnanosti mladých se bude konat v červnu 2008.

Energetika

Dodávka energie je zásadní pro udržení hospodářského rozvoje v jihovýchodní Evropě.

Cílem *Smlouvy o Energetickém společenství*, která vstoupila v platnost v červenci 2006, je vytvořit stabilní právní a tržní rámec, který by byl schopný přilákat investice do výroby a distribuce elektřiny a do rozvodných sítí. Pokud by existovala jediná regulovaná oblast v regionu, kde by byly sladěny právní předpisy podle předpisů EU, napomohlo by to překonat rozdílnost trhu, zajistilo bezpečnost dodávek a přispělo ke zlepšování stavu životního prostředí. To znamená, že hlavní části *acquis* týkající se energetiky nyní platí v zemích západního Balkánu v plném rozsahu.

Všechny instituce, jak jsou stanoveny ve Smlouvě, byly zřízeny a fungují. Hlavní zúčastněné strany působící v odvětví elektřiny a plynu se pravidelně setkávají. V roce 2007 se konala konference o investicích v energetické infrastruktuře a byl přijat seznam prioritních projektů v této oblasti. Navíc bylo podepsáno memorandum o porozumění s cílem lépe řešit sociální rozměr Energetického společenství.

V roce 2007 byl v rámci NPP ve spolupráci s mezinárodními finančními institucemi zřízen nový *nástroj pro energetickou účinnost* pro západní Balkán. Komise má v plánu tento nástroj rozšířit.

Doprava

Rozvoj spolehlivé dopravní sítě je zásadním předpokladem pro hospodářský pokrok a sociální začlenění regionu a pro snazší přístup k dopravní síti a vnitřnímu trhu EU.

Komise navrhuje projednání směrnic o *Smlouvě o Dopravním společenství se západním Balkánem*. Účelem je pracovat na integrovaném trhu v silniční, železniční, námořní dopravě a v dopravě na vnitrozemských vodních cestách v regionu západního Balkánu. Návrh navazuje na informativní rozhovory o spolupráci v oblasti dopravy, které byly zahájeny na počátku roku 2007 se všemi zeměmi sousedícími s EU a které byly se zeměmi západního Balkánu úspěšně uzavřeny¹⁸.

Dopravní observatoř pro jihovýchodní Evropu (SEETO) a sekretariát pro (2004) memorandum o porozumění o rozvoji *klíčové regionální dopravní sítě v jihovýchodní Evropě* vypracovaly víceleté plány, které obsahují priority pro region. Komise bude nadále poskytovat finanční a technickou podporu na další práce v této oblasti.

¹⁸ Tento návrh je zahrnut do balíčku, který byl přijat zároveň s tímto sdělením.

V červnu 2006 byla podepsána *dohoda o vytvoření společného evropského leteckého prostoru (ECAA)*. Jejím cílem je začlenit země západního Balkánu do vnitřního leteckého trhu EU. V rámci dohody o vytvoření společného evropského leteckého prostoru budou země západního Balkánu v celém rozsahu provádět právní předpisy ES týkající se letectví, včetně přísných norem týkajících se bezpečnosti a ochrany, a jejich leteckým dopravním společností se otevře přístup na rozšířený evropský jednotný trh v oblasti letectví. Komise vyzývá smluvní strany k rychlé ratifikaci dohody, aby mohla co možná nejrychleji vstoupit v platnost. Komise bude poskytovat technickou podporu při provádění dohody.

Předcházení katastrofám, připravenost a reakce

Rozsáhlé lesní požáry v létě roku 2007 a časté záplavy v regionu poukazují na to, že si země jihovýchodní Evropy musí vybudovat své kapacity a prohlubovat regionální spolupráci v oblasti civilní ochrany a předcházení katastrofám. Do této oblasti patří: vývoj informačních systémů pro zvládání katastrof, pořízení vybavení a nouzových komunikačních nástrojů, zvyšování kapacity a zlepšování interoperability služeb civilní ochrany, požárních sborů, hydrologických a meteorologických služeb a služeb v oblasti zdravotnictví. Komise si bude klást za cíl do činností Společenství v oblasti civilní ochrany maximálně zapojit kandidátské země a plně začlenit potenciální kandidátské země.

V roce 2008 Komise zahájí *iniciativu na ochranu před katastrofami* s cílem vytvořit regionální strategii a rozvinout kapacitu zemí západního Balkánu a Turecka pro sběr, zpracování a sdílení údajů. Program se bude provádět v úzké spolupráci se zúčastněnými stranami v tomto oboru – Světovou bankou, Organizací spojených národů, Radou pro regionální spolupráci (RCC) a iniciativou pro předcházení katastrofám a připravenost na ně pro jihovýchodní Evropu (DPPI SEE) – a bude jejich činnosti doplňovat. Zejména se zaměří na soulad s „iniciativou pro zmírňování rizik vzniku katastrof a přizpůsobování se jim“ Světové banky a Organizace spojených národů.

Mechanismus civilní ochrany Společenství usnadňuje připravenost a reakci na hlavní případy nouze a *finanční nástroj Společenství pro civilní ochranu* poskytuje právní základ pro financování všech činností EU v oblasti civilní ochrany. Od roku 2007 jsou oba tyto nástroje k dispozici pro kandidátské země a umožňují spolupráci s jinými třetími zeměmi, včetně potenciálních kandidátských zemí.

Komise podporuje, aby se kandidátské země okamžitě a v plném rozsahu účastnily nástrojů pro civilní ochranu. Zúčastněné země se budou moci také účastnit všech činností Společenství v oblasti civilní ochrany, včetně výzev k předkládání návrhů, vzdělávacích programů, simulačních cvičení a reakcí na žádosti o pomoc v oblasti civilní ochrany v reálném čase prostřednictvím uvedeného mechanismu.

Komise také vyzývá potenciální kandidátské země, aby vhodným způsobem využívaly možnost spolupracovat v rámci mechanismu civilní ochrany Společenství a finančního nástroje Společenství pro civilní ochranu. Tato spolupráce by mohla pokrývat oblasti, které spadají do působnosti obou nástrojů, včetně zmírňování rizik vzniku katastrof, monitorovacích a informačních systémů, systémů včasného varování, nouzových komunikačních nástrojů, rostoucí funkční kapacity a zlepšování interoperability služeb civilní ochrany. Potenciální kandidátské země by měly být postupně začleněny do rozvoje schopnosti EU rychle reagovat, která vychází z modulů civilní ochrany. V případě katastrofy mohou tyto země také využívat pomoc v oblasti civilní ochrany členských států EU poskytovanou v rámci mechanismu.

Kandidátské země jednající o přistoupení jsou způsobilé pro podporu z Fondu solidarity EU. V případě katastrofy mohou všechny země západního Balkánu obdržet podporu v rámci humanitární pomoci.

Iniciativa pro předcházení katastrofám a připravenost na ně pro jihovýchodní Evropu (DPPI SEE), zahájená v rámci Paktu o stabilitě, vytváří institucionální rámec a zintenzivňuje své činnosti v oblastech, jako např. reakce na povodňovou situaci, seismická nebezpečí a posouzení možnosti vytvoření společné jednotky, která bude v naléhavých případech schopna okamžitě reagovat, a vzdělávacího programu týkajícího se zvládání katastrof. V dubnu 2008 se během bulharského předsednictví Procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECF) bude konat konference na vysoké úrovni o předcházení katastrofám a připravenost na ně. Komise bude nadále spolupracovat s DPPI SEE a Radou pro regionální spolupráci. Bude se snažit zajistit, aby regionální iniciativy byly plně v souladu s opatřeními Společenství v oblasti civilní ochrany.

Dunaj: ochrana životního prostředí a lodní doprava

Komise podporuje širokou škálu iniciativ a organizací, které se zaměřují na ochranu životního prostředí, lepší využití přepravní kapacity vnitrozemských vodních cest a vysokou úroveň předcházení katastrof v prostoru Dunaje. Zejména se provádějí opatření pod záštitou Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje (ICPDR). Nedávné společné prohlášení o plavbě a udržitelnosti životního prostředí pro Dunaj účinně přispěje k rozvoji integrovaného přístupu pro každý konkrétní projekt. Komise vede jednání o přistoupení Společenství k Dunajské komisi, která řídí lodní dopravu na řece.

8. Finanční podpora Společenství a koordinace dárců

Od roku 2007 poskytuje EU *finanční podporu* západnímu Balkánu prostřednictvím nového nástroje předvstupní pomoci (NPP)¹⁹.

NPP slučuje veškerou předvstupní pomoc do jediného rámce. Klade větší důraz na posilování odpovědnosti přijímajících zemí za provádění, na podporu přeshraniční spolupráce a na „učení praxí“. Připravuje kandidátské země na provádění strukturálních fondů, kohezního fondu a fondu pro rozvoj venkova.

Západní Balkán obdrží za období 2007–2011 v rámci NPP přibližně 4 miliardy EUR. To odpovídá 30 EUR na obyvatele za rok, což je částka, která značně převyšuje podpory, které ES poskytuje jakémukoli jinému regionu na světě.

Zvláštní důraz bude kladen na budování státu, právní stát, usmíření, reformu správy a soudnictví, boj proti korupci a organizované trestné činnosti a ekonomickou reformu. Jde o oblasti, které by se dle doporučení Rady měly řešit v první fázi procesu přistoupení.

¹⁹ NPP pokrývá všechny kandidátské a potenciální kandidátské země, tj. západní Balkán a Turecko.

Evropská investiční banka zvýší půjčky poskytované ve prospěch regionu (z celkové částky 1,9 miliardy EUR za období 2005–2007 na odhadované 2,8 miliardy EUR za období 2008–2010). Do této částky jsou zahrnuty půjčky pokryté rozpočtovými zárukami Společenství a půjčky na vlastní riziko EIB. Úvěrová činnost EIB na západním Balkánu se soustředí především na projekty v oblasti dopravy, energetiky, malých a středních podniků, životního prostředí, komunální infrastruktury, vzdělávání a zdravotnictví.

Velké úsilí je vynakládáno na podporu Kosova. Plánuje se, že více než 1 miliarda EUR plynoucí z různých finančních nástrojů EU bude použita na pomoc rozvoje Kosova a na financování mezinárodní přítomnosti během let 2007–2010.

Koordinace mezi Komisí a ostatními dárci je důležitá, aby se podpora vzájemně doplňovala, byla ve vzájemném souladu, dosahovala žádaného účinku a účelu. Komise zintenzivňuje své úsilí v této oblasti zapojením EIB, Evropské banky pro obnovu a rozvoj, ostatních mezinárodních finančních institucí a dvoustranných dárců. Cílem je, aby se maximální množství podpory získané kombinací zdrojů z grantů a půjček přesunulo na potřeby související s modernizací a rozvojem regionů.

V roce 2006 podepsala Komise memorandum o porozumění s několika mezinárodními finančními institucemi²⁰ o koordinaci a spolupráci při podpoře kandidátských a potenciálních kandidátských zemí. Na místní úrovni byl v roce 2007 zaveden mechanismus konzultací týkající se programování pomoci v rámci NPP s velvyslanectvími členských států, místními pracovišti mezinárodních finančních institucí a dárci v přijímajících zemích, kteří nepocházejí z EU. Tato koordinace bude pokračovat a zintenzivní.

Včasné zapojení a konzultování příjemců v celém průběhu programovacího cyklu bude nadále zajišťováno jak na místní úrovni, tak formou organizování pravidelných regionálních setkání.

V prosinci 2007 se Komise setkala se všemi dvoustrannými dárci, kteří organizují hlavní programy na západním Balkánu, a také se zástupci mezinárodních finančních institucí. Tímto byl zaveden rámec pro užší spolupráci při poskytování podpory regionu. V červnu 2008 bude Komise pořádat další setkání na vysoké úrovni. Jeho cílem je koordinovat provádění podpory od všech klíčových zúčastněných stran v regionu, jak v rámci jednotlivých zemí, tak podle odvětví.

Komise chystá *konferenci dárců pro Kosovo* s cílem zabezpečit finanční podporu, která by pomohla Kosovu při zavádění jeho statusu a v rámci socioekonomického rozvoje všech společenství. Členské státy EU a ostatní mezinárodní dárci budou vyzváni k příspěví.

²⁰ EIB, Evropská banka pro obnovu a rozvoj, Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj a Mezinárodní finanční korporace, Severská investiční banka, Severská environmentální a finanční společnost, Rozvojová banka Rady Evropy a Černomořská banka pro obchod a rozvoj.

III. ZÁVĚRY

Rada a Parlament se vyzývají, aby vzali na vědomí níže uvedené závěry.

- Budoucnost západního Balkánu se nachází v Evropské unii. EU zdůrazňuje důležitost míru, stability a bezpečnosti v této části Evropy a vítá veškeré úsilí zemí západního Balkánu o přiblížení se EU, pokud splní nezbytné podmínky. Západní Balkán je schopen zrychlit tempo svého pokroku směrem k případnému členství v EU za předpokladu, že půjde cestou reforem a usmíření a splní nezbytné podmínky. EU mu bude v této snaze nápomocna.
- Letošní rok je pro západní Balkán zásadní. V konečném důsledku to jsou demokraticky zvolení představitelé regionu, kteří rozhodnou, zda se jejich země vydají cestou, která vede jednoznačně ke stabilitě a budoucnosti v Evropě.
- Značného pokroku může letos dosáhnout Chorvatsko, pro které může být tento rok rozhodujícím v jeho přístupových jednáních za předpokladu, že dosáhne znatelného pokroku v řadě klíčových oblastech reformy a splní stanovené cíle. Chorvatsko se musí neprodleně začít zabývat problémem ochranného pásma životního prostředí a rybolovu v souladu se závěry Rady.
- Bývalá jugoslávská republika Makedonie musí splnit hlavní priority, které byly stanoveny jako referenční kritéria, aby prokázala svou připravenost zahájit přístupová jednání. Komise se domnívá, že pokud bude k dispozici dostatečná politická vůle a pokud přetrvá úsilí, lze potřebného pokroku dosáhnout ještě v roce 2008. Jakékoli doporučení Komise bude vycházet z její podzimní zprávy o pokroku.
- Další pokrok Albánie směrem k EU závisí zejména na uspokojivém provádění dohody o stabilizaci a přidružení tím, že zajistí, aby volby v budoucnosti splňovaly mezinárodní normy, a že posílí právní stát, zejména v oblasti boje proti korupci a organizované trestné činnosti.
- Další pokrok Černé Hory směrem k EU závisí zejména na posilování právního státu, zejména v oblasti boje proti korupci a organizované trestné činnosti, zlepšování správní kapacity a širší shody ohledně otázek týkajících se budování státu. Je důležité, aby byla uspokojivě prováděna dohoda o stabilizaci a přidružení.
- Dohodu o stabilizaci a přidružení lze podepsat, jakmile Bosna a Hercegovina splní zbývající podmínky. Komise se domnívá, že pokud bude k dispozici dostatečná politická vůle a konsensus, lze toho dosáhnout brzy.
- Srbsko hraje zásadní úlohu v zajišťování stability, dobrých sousedských vztahů a v oblasti regionální spolupráce na západním Balkánu. Komise upozorňuje na závěry Evropské rady z prosince 2007, že pokrok na cestě směrem k EU, včetně statusu kandidátské země, lze urychlit. Vyzývá Srbsko, aby znovu potvrdilo své odhodlání stát se v budoucnosti součástí Evropské unie.

- EU je stále odhodláno podporovat politický a hospodářský rozvoj Kosova. Kosovo má podobně jako zbytek Západního Balkánu jasnou a konkrétní perspektivu v EU. Za tímto účelem Komise využije dostupné nástroje, zejména na podporu demokratických reforem, dobrých sousedských vztahů a hospodářského pokroku.
- Klíčovými prioritami reforem pro západní Balkán jsou základní otázky budování státu, dobré správy věcí veřejných, reformy správy a soudnictví, právního státu včetně boje s korupcí a organizovanou trestnou činností, usmiřování, socioekonomického rozvoje a rozvoje občanské společnosti. Pro příslušné země zůstává podmínkou na jejich cestě směrem k EU maximální spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY).
- Komise zahajuje dialog se všemi příslušnými zeměmi regionu, aby mohly být co nejdříve vypracovány plány týkající se podmínek, které je třeba splnit, aby mohlo dojít ke zrušení vízové povinnosti. Pokrok tohoto procesu bude sledovat Rada a Komise.
- Komise bude dále zvyšovat počet stipendií udělených studentům ze zemí západního Balkánu na studium v EU.
- Bude posíleno úsilí na zajištění úplné účasti zemí západního Balkánu v programech a agenturách Společenství.
- Značně se zvýší podpora Komise na rozvoj občanské společnosti a dialogu. Za tímto účelem se zřizuje nová finanční facilitata.
- Komise podporuje Regionální institut pro veřejnou správu (ReSPA) a to, aby se z něj stal plnohodnotný regionální institut, který má již od počátku roku 2009 působit v Danilovgradu v Černé Hoře.
- Bude posílena koordinace s mezinárodními finančními institucemi (zejména s EIB a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj) a s dvoustrannými dárci, aby se mobilizovaly granty a půjčky na modernizaci a rozvoj. Komise, EIB, Evropská banka pro obnovu a rozvoj a Rozvojová banka Rady Evropy se spolu s ostatními mezinárodními finančními institucemi a dárci zavázaly zavést do roku 2010 investiční rámec pro západní Balkán. Komise, několik mezinárodních finančních institucí a dvoustranných dárců zavádí iniciativu týkající se infrastruktur pro západní Balkán. Komise zkoumá proveditelnost dalších iniciativ, které by zvýšily vliv opatření na podporu strategických cílů EU v regionu.
- Komise navrhuje novou iniciativu na ochranu před katastrofami. Ta pomůže zemím v regionu rozvíjet jejich kapacity v oblasti. Komise si také klade za cíl začlenit země západního Balkánu do mechanismu Společenství a nástroje v oblasti civilní ochrany.
- Zintenzívní spolupráce mezi parlamenty zemí západního Balkánu a také spolupráce mezi Evropským parlamentem a vnitrostátními parlamenty. Cílem je předávat nejlepší postupy a usilovat o usmíření.

- Další rozvoj regionální spolupráce je nedílnou součástí evropské agendy pro západní Balkán. Důležitým pozitivním krokem je přechod od Paktu o stabilitě k Radě pro regionální spolupráci. Komise podporuje Radu pro regionální spolupráci a ostatní rámce spolupráce, včetně CEFTA, Smlouvy o Energetickém společenství a dohody o vytvoření společného evropského leteckého prostoru. Také navrhuje jednání o Smlouvě o Dopravním společenství se západním Balkánem.
- Regionální spolupráce přináší konkrétní výhody pro národy západního Balkánu a pomáhá jim přibližovat se EU. Tento proces, který bude Komise pozorně sledovat, vyžaduje stálou podporu EU.